

**GAZİOSMANPAŞA BİLİMSEL ARAŞTIRMA DERGİSİ
(GBAD)**

Gaziosmanpaşa Journal of Scientific Research

ISSN: 2146-8168

<http://dergipark.gov.tr/gbad>

Araştırma Makalesi (Research Article)

Cilt/Volume : 11

Sayı/Number: 3

Yıl/Year: 2022

Sayfa/Pages: 147-158

Alınış tarihi (Received): 19.10.2022

Kabul tarihi (Accepted): 10.11.2022

Kırsaldan Kente Göç Hareketlerinin Nüfusun Cinsiyet ve Eğitim Faktörlerine Etkisi (Amasya İli Örneği)

Nuray KIZILASLAN^{1,*}, Fatma ARSLAN²

¹Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Tarım Ekonomisi Bölümü/ Tokat

²Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü/ Tokat

*Sorumlu yazar: nuray.kizilaslan@gop.edu.tr

ÖZET: Kırsaldan kente göç, kırsal kesimde yaşayan nüfusun ekonomik, çevresel, sosyolojik sebepler dâhilinde temel geçim kaynağı olan tarımı terk edip, büyük şehirlere yerleşmesiyle ortaya çıkan göç hareketidir. Şehirleşme, kırsal göçün önemli sonuçlarından biridir. Türkiye’de iç göç hareketliliği 1950’li yıllardan itibaren başlamış yıllar itibarıyla artış yönünde ivme kazanmıştır. Yılda yaklaşık üç milyon Türk vatandaşının bulunduğu yeri terk edip başka kentlere yerleştiği belirlenmiştir. İstihdam ve fırsat eksikliği, ekonomik dalgalanmanın öngörülemez olması, sosyal hizmet ve altyapıya sınırlı erişim, doğal kaynakların ve işlenen arazinin yetersizliği, toprakların miras yoluyla parçalanması göçün genel nedenleri arasında gösterilmektedir. Bu çalışmada Amasya ilindeki iç göç hareketlerinin nüfusun cinsiyet ve eğitim faktörlerine etkisi incelenmiştir. 2020 yılında Amasya 12 bin 241 kişi göç alırken, 11 bin 347 kişi göç vermiştir. Amasya ili net göçü 894 kişidir, göç eden her bin kişi için net göç hızı ise binde 2,67’dir. Şehirlerarası net göç hızı büyüklüğü sıralamasında Amasya 20. sırada yer almaktadır. Önemli tarım alanlarına sahip Amasya’nın kırsal nüfusu hızla azalmaktadır. Amasya’da göçle birlikte cinsiyet oranlarında çok fazla bir değişim görülmemektedir. Göç edenlerin eğitim düzeylerinde gerek kadın gerekse erkek nüfus olarak bir ilerleme bulunmaktadır. Ancak bunun göçle değiştirilen ikametten kaynaklanıp kaynaklanmadığı çeşitli yollarla yapılacak inceleme ve araştırmalar ile ortaya konulmalıdır.

Anahtar Kelimeler- Göç, Kırsal göç, Net göç hızı, Nüfus yapısı, Tarım, Amasya

The Effect on Population Gender and Education Factors of Rural-to-urban Migration Movements (Example of Amasya Province)

ABSTRACT: Rural to urban migration is a migration movement that occurs when the population living in rural areas abandons agriculture, which is the main source of livelihood, and settles in big cities due to economic, environmental and sociological reasons. Internal migration mobility in Turkey started from the 1950s and gained momentum in the years to come. It has been determined that approximately three million Turkish citizens leave their homeland and settle in other cities annually. Lack of employment and opportunity, unpredictability of economic fluctuation, limited access to social services and infrastructure, inadequacy of natural resources and cultivated land, fragmentation of lands through inheritance are among the general causes of migration. In this study, the effects of internal migration movements in Amasya on the gender and education factors of the population were examined. While 12 thousand 241 people emigrated to Amasya in 2020, 11 thousand 347 people emigrated. The net migration to Amasya is 894 people, and the net migration rate for every thousand people who migrated is 2.67 per thousand. Amasya ranks 20th in terms of the size of the net migration rate between cities. The rural population of Amasya, which has important agricultural areas, is rapidly decreasing. In Amasya, there is not much change in the gender ratios with migration. There is a progress in the education levels of the immigrants, both in terms of male and female population. However, whether this is due to the residence changed by immigration or not should be revealed by examinations and researches to be carried out in various ways.

Keywords- Migration, Rural migration, Net migration rate, Population structure, Agriculture, Amasya

1. Giriş

Sınırları belirli bir alanda belirli bir dönemde yaşayan kişi sayısı nüfus olarak tanımlanmaktadır (Özer, 2016). Nüfusun dinamiğini, nüfusun yapısını değiştiren ve geliştiren önemli değişkenlerden biri göçtür. Göçler iç göç, dış göç, kısa ve uzun süreli göçler şeklinde gerçekleşebilmektedir. İç göç, ülke içindeki olağan ikamet değişikliğidir. Göç hareketinin yönünün ülke içine veya ülke dışına doğru olması; ülkelerin gelişiminde ve gelecekle ilgili politikaları oluşturmasında oldukça önemlidir (Ünal, 2020). Dünya çapındaki göçmenlerin yaklaşık 763 milyonu, yurt dışından ziyade kendi ülkeleri içinde hareket etmektedir (FAO, 2018). Göçmenlerin büyük bir kısmı kırsal alanlardan gelmektedir. İnsanların göç etmesinde, göç edilen yerin itici faktörlerinin yanı sıra iletiler ve göçle gidilen yerin çekici faktörleri de rol oynamaktadır. Göç edilen yerin itici güçleri arasında; işsizlik, yoksulluk, altyapı hizmetlerinin eksikliği, ekonomik faaliyetlerin çeşitli olmaması, arazinin parçalı ve mirasla bölünmüş olması, herhangi bir sosyal güvencenin olmayışı, aile içi statü belirsizliği vb gösterilebilir. İletici faktörler teknoloji ile birlikte haberleşme ve ulaşım yönündeki tüm iletenlerdir. Sosyo-ekonomik koşullar, iş olanaklarının fazla ve çeşitli olması, altyapı hizmetlerinin gelişmiş olması, yaşanabilir modern bir hayatın olması, eğitim ve sağlık olanaklarına erişimin kolay olması kırdan kente göçü cazip kılan motivasyonlar yani çekici faktörler arasındadır.

Bu çekici faktörlerin sürdürülebilir kalkınmaya yardımcı olacak, gelecek nesilleri tehdit altında bırakmayacak, günümüzün beklenti ve gereksinimlerini karşılayacak şekilde sağlanması önem kazanmaktadır (Kızılaslan ve ark., 2007).

Türkiye’de iç göçlerin 1950 yılından sonra hızlandığı gözlemlenmiştir (Özgür, 1994). Türkiye’de kırsaldan kente göç, 1950’li yıllara kadar yavaş ve kademeli ilerlerken, 1950’li yıllardan sonra kırdan kentlere büyük kitleler halinde yoğun göç akışı yaşanmaya başlamıştır. Göç eden nüfusun belirlenmesinde, ülke sınırları içerisinde gerçekleşen iç göç ile ilgili verilerin belirlenmesi için, birçok kriter kullanılmaktadır (Başkaya ve Gök, 2013). Gelişmiş ülkelerden farklı olarak Türkiye özelinde iç göç sanayileşme sonucu ortaya çıkmamış, tarım sektörünün makineleşmesi ve kır ile kent arasındaki ulaşım imkânlarının artması kentlere göç hızının artmasında büyük rol oynamıştır. 1950-1960 yılları arasında göç alan yerler bugün metropol olarak adlandırılan ekonomik ve kültürel yönden gelişmiş olan illere göç edenlerin büyük kısmını erkekler oluşturmuştur. 1960 sonrası kırdan kente göç artmış, 1960-1970 döneminde kırdan kente göç yoğun bir şekilde yaşanırken; 1970’lerin sonlarından itibaren yeni bir göç türü olarak adlandırılabilir kentten kente göç adından söz ettirmeye başlamıştır. 1980’lerde büyük şehirler dışında kalan görece küçük şehirler artık göç vermeye başlamıştır (Tosun,2019). Son yapılan genel nüfus sayımlarında köyden-kente göç, 1975-1990 dönemlerinde 610 bin civarında iken 1995-2000 dönemleri arasında 1 milyon 168 kişi olarak kayıtlara geçmiştir (TÜİK, 2018).

Türkiye’nin bir ili olan Amasya’da da göç hareketliliğini görebilmek mümkündür. Amasya’da başlıca ekonomik faaliyet alanını tarım sektörü olup, 26.715 çiftçi ailesinden 116.071 kişi tarımsal üretimden kazandığı gelire yaşamını sürdürmektedir. Amasya’da tahılların yanı sıra, özellikle şekerpancarı ve şekerpancarı tohumu, kuru soğan, Amasya elması, bamya, kiraz, haşhaş tohumu, ayçiçeği ve şeftali başta olmak üzere ticareti yapılan tarımsal ürünlerdir. Amasya hayvancılık yönünden de önemli bir potansiyele sahiptir. Büyük ve küçükbaş hayvan yetiştiriciliği yaygın olarak yapılmaktadır. Ovalık alanlarda sığır,

yaylaların bulunduğu dağlık kesimlerde koyun ve keçi, yoğun bir şekilde arı ve tavuk yetiştiriciliği de yapılmaktadır (Anonim, 2021).

Amasya ili için oldukça önemli bir fenomen olan göç, şehir dışındaki iş olanakları, eğitim-sosyal imkan ve fırsatlar itibari ile bireyin büyük ve orta ölçekli şehirlere yapacağı göçü daha cazip hale getirmekte ve kent nüfusu giderek küçülmektedir. Kent popülasyonu, düşük doğurganlık oranları ve maruz kalınan göçle birlikte azalmaktadır. Amasya özelinde bakıldığında göçün önemli olguları arasında nitelikli eğitim almak ve iş bulma isteği göçün yadsınamaz gerçekleri arasında gösterilebilir. Bir taraftan genç nüfus eğitim amacıyla şehir dışına çıkarken diğer taraftan özellikle mesleki eğitim almış bireyler şehirdeki yetersiz ücret nedeniyle şehir dışına göç etmektedir. Bu durumun doğal sonucu olarak köy yerleşmelerinde bitkisel ve hayvansal üretim azalmış, göçmenler ise yönünü orta, büyük ve mega kent merkezlerine doğru çevirmişlerdir.

Harita 1. Amasya il haritası (Anonim, 2021a).

Map 1. Amasya province map (Anonymous, 2021a).

Türkiye'nin az nüfuslu şehirlerinden biri olan Amasya, TR83 Bölgesi'nin de en küçük ili durumundadır. Amasya ilinin nüfusu 1985 yılına kadar artış gösterirken, 1985-1990 yılları arasında ve 2000 yılından sonra artış, azalan bir grafiğe doğru yön değiştirmiştir. 2012 yılından itibaren ise nüfusun artış hızında önemli bir gerileme görülmüştür. Nüfus artış hızının düşük oluşu toplama bakıldığında doğurganlık oranındaki düşüş ve şehir dışına yapılan göçlerdeki yükseliş nüfus artış hızındaki azalmanın kaçınılmaz sonuçları arasında gösterilebilir. Bundan dolayı Amasya ili var olan çocuk nüfus oranı, Türkiye ile karşılaştırıldığında bu oran düşükken, bağımlı nüfus oranı da bir o kadar yüksektir. Bağımlı nüfusun büyük paya sahip olduğu kentte yapılan nüfus araştırmalarında bu oranın ilerleyen yıllarda artacağını tahmin edilmektedir (Anonim, 2021b).

Bu çalışmada Amasya İli dikkate alınarak göç hareketleri incelenmiş, göç hareketlerinin nüfusun cinsiyet ve eğitim faktörlerindeki etkisinin araştırılması amaçlanmıştır.

2. Materyal ve Yöntem

Bu araştırmada makro veriler kullanılarak Amasya İlinin göç verileri oluşturulmuştur. Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK) adrese dayalı nüfus kayıt verilerinden yararlanılmıştır. Göç verilerinden hareketle Amasya'nın nüfusunun cinsiyet ve eğitim yönünden etkisi ortaya konulmuştur.

3. Araştırma Bulguları

Türkiye'de göç etme nedenleri çok çeşitli olup TÜİK'in yapmış olduğu araştırmaya göre Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Türkiye'de göç etme nedenine göre göç eden nüfus ve oranları

Table 1. Immigrant population and rates according to the reason for migration in Turkey

Göç Etme Nedeni	Göç Eden Nüfus	Göç Eden Nüfus Oranı (%)
İş aramak/bulmak	268.400	12,2
Tayin/iş değişikliği	295.906	13,4
Eğitim	498.137	22,6
Evlilik/boşanma	166.284	7,5
Sağlık	22.649	1,0
Hanedeki fertlerden birine bağımlı göç	916.761	41,5
Diğer	39.115	1,8
Bilinmeyen	593	0,03
Toplam	2.207.844	100

Kaynak: TÜİK, 2011.

2011 yılında yapılan Nüfus ve Konut Araştırmasında Türkiye'deki en önemli göç etme olgusu incelendiğinde son on yılda değişmeyen neden % 41,5 ile hanedeki fertlerden birine bağımlılığı ile yapılan göç, yani çoğunlukla ailenin eril ferdinin gerçekleştireceği göçe, ailenin diğer bireylerinin de katılması ile göçün kaçınılmaz olması durumudur. Bunun yanı sıra aile yapısının kalabalık oluşu ile göç eden nüfus ve nüfus oranı artmakta olup birine bağımlı yapılan göç Türkiye'de göç etme nedenleri arasında ilk sırada yerini almaktadır. %22,6 ile eğitim ikincil göç etme nedenidir. Türkiye'de genç nüfus oranının fazla olması ve nitelikli eğitim alma isteği ortaöğretim ve yükseköğretim kurumları kapsamında eğitim alan bireylerin göçleri söz konusu olup ve eğitimin artık çok daha ulaşılabilir olması kent ve ilçe merkezlerinde hem lise hem de üniversite kurumlarının fazla miktarda olması şehirlerarası göçleri olağan kılmaktadır. Tayin/iş değişikliği ise %13,4'lük paya sahip olup genellikle mesleki mobilite sonucu gerçekleştirilen göçlerdir. İş arama/bulma ise %12,2'lik orana sahiptir, bu göç yaşam şartlarının zorluğu, para kazanma gerekliliği, göçle gidilen yerin yaşam kalitesinin yüksek olması ve imkanlara kolay ulaşılabilirlik bununla birlikte göçmen ağı varlığı yani önceden göç eden aile fertlerinin ya da tanıdıkların olması ve yaşam şartlarının daha iyi olacağına olan inanç, göçü olağan hale getirmektedir. Göçleri %7,5 ile evlilik/ boşanma ve %1,0 ile sağlık takip etmektedir.

Tokat İli Erbaa İlçesinde yapılan araştırmada mikro ölçekte göç nedenlerini ortaya koymaktadır. Köylerinde kalan çiftçilerin % 28'inin göç etme isteğinde olduğu belirlenmiştir. Bu istekte en önemli nedenler gelir yetersizliği, çocukların eğitimi, köydeki imkanların sınırlılığı, çiftçiliğin zahmetli oluşu ve kan davasıdır. Göç etmek istemeyenler

ise, köyden kopamama, iş bulma kaygısı, kentin çekici gelmemesi nedenlerini öne sürmüşlerdir (Kızılaslan, 2003). Başka bir çalışmada da Tokat iline kırdan göç etmiş ailelerin göç etmedeki en büyük nedeni iş bulma olup bu oran %54.2 bulunmuştur (Kızılaslan ve Solmaz, 2021a). Yine Tokat'ta yapılan başka bir çalışmada da ailelerin kırdan göç etme nedenlerinde ilk sırada iş olanakları gelmektedir (Kızılaslan ve ark., 2017).

Tablo 2'de Amasya nüfusuna kayıtlı olan bireylerin illere göre dağılışı verilmiştir.

Tablo 2. Amasya nüfusuna kayıtlı olan bireylerin illere göre dağılışı

Table 2. Distribution of individuals registered to the population of Amasya by provinces

İller	2007		2020	
	Nüfus Miktarı (Kişi)	Nüfus Oranı (%)	Nüfus Miktarı (Kişi)	Nüfus Oranı (%)
Amasya	273.423	47,4	265.870	41,0
İstanbul	151.564	26,2	179.813	27,7
Ankara	39.053	6,8	50.549	7,7
İzmir	20.675	3,6	24.983	3,8
Samsun	11.747	2,0	15.720	2,4
Kocaeli	9.591	1,7	14.586	2,2
Bursa	8.071	1,4	11.246	1,7
Antalya	5.831	1,0	9.720	1,4
Çorum	7.092	1,2	8.710	1,3
Tekirdağ	4.176	0,7	8.630	1,3
Tokat	7.032	1,2	8.373	1,2
Diğer	39.015	6,8	50.138	7,7
Toplam	577.270	100	648.338	100

Kaynak: TÜİK, 2020a.

2007 yılında Amasya nüfusuna kayıtlı %47,4 oranında 273.423 kişi Amasya'da yer almakta iken 2020 yılında oranın %41,0'e kişi sayısının da 265.870 kişiye gerilediği görülmektedir. 2007-2020 yılları arasında Amasya nüfusuna kayıtlı olup başka şehirlere göç eden nüfus arttığı görülmektedir. Türkiye'nin farklı illerinde yaşayan Amasya nüfusuna kayıtlı 2007 yılında 577.270 kişi var iken 2020 yılında bu rakam 648.338'e ulaşmıştır. 2020 yılı verilerine göre kent nüfusu 265.870 kişi olup toplam nüfus ise 648.338 kişiye ulaşmıştır. Burada Amasya'lı olup il dışı göçler etken bir özellik taşısa da Amasya'lı olmayıp iş vb nedenler dolayısıyla belli zamanda orada bulunup daha sonra yer değiştiren kişilerin de olacağını görmek gerekmektedir. Göçle gidilen öncelikli şehir İstanbul olup Kocaeli, Bursa gibi sanayisinin gelişmiş ve ulaşımının elverişli olduğu ticaret merkezlerine göçler yoğunlaşmıştır. Ege'de İzmir ve Karadeniz'de Samsun illeri en büyük liman ticaret merkezleri olması nedeniyle göçü cazip kılmaktadır. Ankara ise idari yapılanma ve başkent olması nedeniyle nüfusu büyük oranda çekmiştir. Tablo 3'te Amasya'nın en çok göç verdiği iller verilmiştir.

Amasya'nın 2020 yılında göç verdiği İstanbul 1.850 kişi ile en çok göç alan şehir olup başı çekmektedir, kişileri İstanbul'a göç ettiren çekici güçler arasında; sanayileşme, ekonomik gelişmişlik, yaşam standartları ve iş imkânlarının çok daha yüksek olması örnek verilebilir. 1.460 kişi ile Samsun ikinci göç alan şehir konumundadır, bunun başlıca nedenleri arasında Amasya'nın komşusu olması ve Karadeniz bölgesindeki en fazla paya sahip olan sanayi işletmelerine ev sahipliği yapmasıdır.

Tablo 3. Amasya'nın en çok göç verdiği iller

Table 3. Provinces with the most immigrants from Amasya

İller	Nüfus (Kişi)
İstanbul	1.850
Samsun	1.460
Ankara	1.049
Tokat	776
Çorum	572
İzmir	387
Ordu	240
Bursa	237
Kocaeli (İzmit)	217
Konya	206

Kaynak: TÜİK,2020a.

1.049 kişi ile Ankara en fazla göç alan üçüncü şehir statüsündedir. Ankara'nın sunmuş olduğu fırsatlar, coğrafi olarak yakınlık, şehrin başkent oluşuna bağlı idari yapılanma, eğitim ve tayin- atama göç etme nedenlerindedir. Tokat 776 kişi ile Amasyalı nüfusun göç ettiği dördüncü şehirdir, komşu il konumundadır. Bu göçleri sırasıyla; Çorum, İzmir, Ordu, Bursa, İzmit ve Konya takip etmektedir. Tablo 4 'te Amasya'nın en çok göç aldığı iller verilmiştir.

Tablo 4. Amasya'nın en çok göç aldığı iller

Table 4. Provinces where Amasya receives the most immigrants

İller	Nüfus (Kişi)
İstanbul	3.177
Samsun	1.172
Ankara	1.034
Tokat	774
Çorum	647
İzmir	391
Kocaeli (İzmit)	235
Antalya	225
Konya	212
Bursa	200

Kaynak: TÜİK,2020a.

Amasya'da göçün çift yanlı dinamik bir yapısı vardır. Amasya 2020 yılında İstanbul, Samsun, Ankara gibi iller başta olmak üzere göç verdiği illerden aldığı göç küçümsenmeyecek orandadır. Nedenleri, emeklilik, göçle gidilen yerlerde özellikle mega ve büyük kentlerde iş bulamamak/beğenmemek ya da kente uyum sağlayamama, ilin artan alternatif turizm ivmesi dolayısıyla istihdam ve yatırımların artması, eğitim, evlenme veya boşanma vb olarak gösterilebilir. Tablo 5'te Amasya nüfusunun cinsiyete göre durumu verilmiştir.

Amasya'nın nüfusu 2020 yılında bir önceki yıla göre 2.306 kişi azalarak toplam nüfus 335.494 kişi olup, erkek nüfus 167.624 ve kadın nüfus ise 167.870 kişi olmuştur. Amasya ilinde nüfusun 2010- 2020 dönemlerinde ne yönde bir değişim gösterdiği incelendiğinde ilk dikkat çeken 2011 yılı erkek nüfusunun bir önceki yıla kıyasla 11.270 kişi azalmış olmasıdır. 2016 yılına kadar normal seyir izleyen nüfus 2018 yılında, bir önceki yıla kıyasla toplamda 7.620 kişi artmış ve bu artışın sebebi erkek popülasyonundaki 5.526'lık yükselme olmuştur.

Son on yıllık süreçte erkek nüfusu 170.407 kişi ile 2019 yılında, kadın nüfusu 167.870 kişi ile 2020 yılında, toplam kent nüfusu ise 337.800 ile 2019 yılında en yüksek değerlere ulaşmıştır. 2020 yılında erkek nüfusu, önceki yıldan 2.783 kişi azalmıştır. Nüfustaki azalmanın nedeni olarak düşen doğum oranları, ölüm oranındaki artış (özellikle 2020 yılında Covit-19'a bağlı gerçekleşen ölümler), kırdan kente göç, ekonomik ve sosyal amaçlı yapılan göçler vb gösterilebilir.

Tablo 5. Amasya nüfusunun cinsiyete göre durumu

Table 5. Status of Amasya population by gender

Yıllar	Kadın	Erkek	Toplam Nüfus
2010	163.404	171.382	334.786
2011	162.967	160.112	323.079
2012	162.897	159.386	322.283
2013	162.381	159.596	321.977
2014	162.322	159.591	321.913
2015	162.842	159.325	322.167
2016	164.796	161.555	326.351
2017	165.494	164.394	329.888
2018	167.588	169.920	337.508
2019	167.393	170.407	337.800
2020	167.870	167.624	335.494

Kaynak: TÜİK, 2020b.

Tokat İli'nde kırdan kente göç olgusunda kadının rolünü inceleyen bir çalışmada, kadınların %79.25'inin kente göç etmeden önce gidecekleri kentle ilgili bir araştırma yapmadıkları büyük oranda eşlerinin arkasından veya evlenerek kente geldikleri belirlenmiştir (Kızılaslan, 2013). Yine Tokat İli'nde yapılan başka bir çalışmada da kırdan kente göç etmiş kadınların çoğunluğunun kentte de herhangi bir işte çalışmadıkları erkeklerin iş bulması amacıyla kente göç ettikleri anlaşılmaktadır (Kızılaslan ve ark., 2017). Bir çalışmada, kırdan kente göç eden ailelerin kız çocuklarına yönelik geleneksel düşüncelerden arındığı, onların okumaları ve çalışmalarını önemseydiği, kız ve erkek çocukları arasında ayırım yapmak istemedikleri, cinsiyet eşitsizliğine karşı oldukları sonucu ortaya çıkmaktadır (Kızılaslan ve Solmaz, 2021b). Cinsiyetler arası eşitsizlikler toplumdan topluma farklılık gösterdiği gibi kırla kent arasında da farklılıklara tanıklık etmektedir (Kızılaslan ve Kızılaslan, 2007). Aile yapısındaki çözümlerle birlikte kadınlar da erkeklerle aynı alanda kendine yer edinmektedir (Kızılaslan ve Demigan, 2021).

Amasya'nın yıllık nüfus artış hızı 2020 yılında %-6,8 iken 2021 yılında %-0,5 olmuştur (Anonim, 2022). Tablo 6'da Amasya nüfusunun köy ve kentlere göre dağılımı verilmiştir.

Amasya'da köy nüfusunun kent nüfusuna oranı 2007 yılında %38,7 iken, 2020 yılında %26,9'a gerilemiştir. Kırsal nüfusun toplam nüfus içindeki payı sürekli azalmıştır. 2018 yılında köy nüfusu bir önceki yıla göre 5.102 kişi artmıştır. Bu artışın temel nedeninde tarımsal ve hayvansal üretimi artırabilmek ve dinamik nüfusu köyde tutabilmek için köye geri dönüş kapsamında Tarım ve Orman Bakanlığı bünyesinde gerçekleştirilen "Genç Çiftçi Projesi" ve "300 Koyun Projesi" gibi birçok projeye sağlanan desteklerin katkısı olduğu düşünülebilir. Ekonomisinin temeli tarım ve hayvancılığa dayanan Amasya'nın 2020 yılına gelindiğinde toplam köy nüfusu oranı %26,9 olmuştur. Köy nüfusunun azalması, aile işletmelerinde herhangi bir ücret karşılığı olmadan çalışma, kente kıyasla kötü yaşam koşulları, yetersiz sağlık hizmetleri ve sınırlı eğitim, tarımda makineleşme, toprakların parçalanmış ve miras

yolu ile bölüşülmüş olması, girdi fiyatlarının yüksek olmasıyla ürün maliyetinin yüksek olması gibi faktörlerle açıklanabilmektedir.

Tablo 6. Amasya nüfusunun köy ve kente göre dağılımı (kişi)

Table 6. Distribution of Amasya population by village and city (person)

Yıllar	Köy	Kent	Genel Nüfus	Köy nüfusunun kent nüfusuna oranı (%)
2007	127.343	201.331	328.674	38,7
2008	122.100	201.575	323.675	37,7
2009	118.958	205.310	324.268	36,6
2010	115.245	219.541	334.786	34,4
2011	112.132	210.947	323.079	34,7
2012	110.809	211.474	322.283	34,3
2013	105.980	215.997	321.977	32,9
2014	100.509	221.404	321.913	31,2
2015	95.735	226.432	322.167	29,7
2016	94.310	232.041	326.351	28,8
2017	92.746	237.142	329.888	28,1
2018	97.848	239.660	337.508	28,9
2019	92.022	245.778	337.800	27,2
2020	90.258	245.236	335.494	26,9

Kaynak: TÜİK, 2020b.

Kırsal nüfusun yerinde tutulması için kırsal sanayinin geliştirilmesi, demografik yatırımların artırılması, kentle kır arasındaki ekonomik ve sosyal farklılıkların azaltılması, üretilen ürünlerin pazarlanmasında aracı istismarını ortadan kaldıracı önlemlerinden olan örgütlenme/kooperatifleşmenin yaygınlaştırılması gerekmektedir.

Kırsal ve ekonomik kalkınmayı sağlamada tarımsal üreticilerin ortak hareket etmesi ve buna yönelik örgütlenmelerin içerisinde olmaları gittikçe daha da önemli hale gelmektedir (Kızılaslan ve ark.,1996). Yine bu konuda olası sorunların çözümüne yönelik üretici kooperatif ilişkilerinin güçlendirilmesi ve çözüm odaklı örgütlenme modellerinin oluşturulması söz konusu kalkınma hareketine ayrıca katkı sağlayacaktır (Kızılaslan,1997).

Kentle kır arasındaki farklılıklar göç sonucunda özellikle eğitim alıp bir meslek edinmeden göçen ailelerin toplumsal yaşamında bir tezatlığın doğmasına neden olmaktadır. Kentleşme sürecini yaşarken sosyal yaşantı içerisinde kentli olamamış, düşünce kalıplarını değiştirememiş, geleneksel yaşam ve düşünce tarzını devam ettiren, kırsal ekonomik ve sosyal olarak ilişkileri devam eden dolayısıyla kentteki birçok sosyal farklılığın dışında kalmış bir toplum oluşmaktadır (Kızılaslan ve Solmaz, 2021a).

Tokat İli şehir merkezinde yaşayan ve kırsal kesimden kente göç eden aileler üzerinde yapılan bir araştırmada kente geldiklerinde de ilköğretim sonrası eğitimin çok düşük olduğu, köyde arazilerinin ve akrabalarının bulunmasından dolayı köyle ilişkilerinin kesilmediği, en büyük sorunlarının ise işsizlik olduğu belirlenmiştir (Gürler ve ark., 2007). Tüm bu sorunların ortaya çıkmaması için kırsal ile kentsel farklılıkların ortadan kaldırılarak kırsal yerinde kalması sağlanmalıdır. Tablo 7 'de Amasya ilinin aldığı ve verdiği ortalama göç ile net göç hızı verilmiştir.

Tablo 7. Amasya ilinin aldığı-verdiği ortalama göç ve net göç hızı

Table 7. Average migration and net migration rate of Amasya province

Yıllar	Aldığı göç	Verdiği göç	Net göç hızı
1975-1980	17.066	24.434	-24,5
1980-1985	17.096	27.559	-32,5
1985-1990	20.273	40.189	-59,7
1995-2000	30.294	39.393	-26,8
2010-2015	12.391	14.367	-6,1
2015-2020	14.410	13.936	1,4

Kaynak: TÜİK, 2020a.

1975 yılından itibaren beş yıllık dönemlerde net göç hızının Amasya'nın aleyhine işlediği görülmektedir. Amasya'nın verdiği göç aldığı göçten fazladır. Ancak 2015-2020 yılları arasında alınan göç verilen göçten fazla olmuştur. Amasya için izlenen ekonomik, sosyal ve turizm politikalarının bunda etkisinin olabileceği düşünülmektedir.

Tablo 8'de Amasya'dan göç eden 15 yaş üzeri erkek nüfusun aldığı eğitim durumu verilmiştir.

Tablo 8. Amasya'dan göç eden erkek nüfusun aldığı eğitim durumu (+15)

Table 8. Educational status of the male population who migrated from Amasya (+15)

Eğitim Durumları	Eğitim Alan Kişi Sayısı				
	2016	2017	2018	2019	2020
Lise ve dengi meslek okulu	2.429	2.335	2.869	2.264	1.385
İlköğretim	477	610	747	328	341
İlkokul	436	476	815	343	376
Yüksekokul veya fakülte	2.334	1.478	1.568	1.449	1.634
Ortaokul veya dengi meslek ortaokul	342	411	532	562	666
Okuma yazma bilen fakat bir okul bitirmeyen	50	59	55	50	36
Yüksek lisans (5 veya 6 yıllık fakülteler dahil)	96	142	156	137	165
Okuma yazma bilmeyen	30	30	39	17	20
Bilinmeyen	20	14	16	23	9
Doktora	19	27	21	22	34
Toplam	6.233	5.582	6.818	5.195	4.666

Kaynak: TÜİK, 2020a.

Amasya'dan göç eden 15 yaş üzeri erkek nüfusun aldıkları eğitim düzeyleri incelendiğinde, en fazla yüksekokul/fakülte ve lise ve dengi meslek okulundan mezun oldukları görülmektedir. 2020 yılında eğitim durumuna göre %35,02 yüksekokul/fakülte, %29,68'i lise ve dengi meslek okulundan mezun olmuştur. Ayrıca 2016 yılına göre 2020 yılında ortaokul veya dengi meslek ortaokulu, yüksek lisans ve doktora eğitim düzeylerinde artış olduğu görülmektedir. Aynı zamanda okuma yazma bilmeyenlerin ve okuma yazma bilen fakat bir okul bitirmeyenlerin sayısında bir azalma gözlemlenmiştir.

Tablo 9 'da Amasya'dan göç eden 15 yaş üzeri kadın nüfusun aldığı eğitim durumu verilmiştir. Amasya'dan göç eden 15 yaş üzeri kadın nüfusun aldıkları eğitim düzeyleri incelendiğinde 15 yaş üzeri erkek nüfusa benzer sonuçları içermektedir. Eğitim almış kişilerin içerisinde en yüksek oran yüksekokul/fakülte ve lise ve dengi meslek okulu düzeyidir. 2020 yılında eğitim durumuna göre %33,10 yüksekokul/fakülte, %27,78'i lise ve dengi meslek okulundan mezun olmuştur. Ortaokul veya dengi meslek ortaokulu, yüksek lisans ve doktora eğitim düzeylerinde arttığı görülmektedir. 15 yaş üzeri erkek nüfusa göre bu oranlar düşük kalsa da artış eğilimi olumludur. Aynı zamanda okuma yazma bilmeyenlerin ve okuma yazma bilen fakat bir okul bitirmeyenlerin sayısında da erkek nüfus gibi bir azalma gözlemlenmiştir.

Tablo 9. Amasya'dan göç eden kadın nüfusun aldığı eğitim durumu (+15)

Table 9. Educational status of the female population who migrated from Amasya (+15)

Eğitim Durumları	Eğitim Alan Kişi Sayısı				
	2016	2017	2018	2019	2020
Lise ve dengi meslek okulu	2.771	2.475	2.971	2.621	1.457
İlköğretim	623	672	696	275	337
İlkokul	667	820	1310	608	680
Yüksekokul veya fakülte	1.678	1.506	1.693	1.557	1.736
Ortaokul veya dengi meslek ortaokul	349	322	464	612	699
Okuma yazma bilen fakat bir okul bitirmeyen	180	171	232	114	105
Yüksek lisans (5 veya 6 yıllık fakülteler dahil)	74	123	117	108	112
Okuma yazma bilmeyen	140	131	205	116	82
Bilinmeyen	17	13	27	34	19
Doktora	10	17	21	8	17
Toplam	6.509	6.250	7.736	6.053	5.244

Kaynak: TÜİK, 2020a.

Kadınların özellikle yaygın eğitimlerden yararlanamamalarının en önemli nedenleri, zaman yetersizliği, eğitim eksikliği, toplumsal yapı, yoksulluk gibi dört temel sorun olduğu belirtilmektedir (Kızılaslan, 2007).

Toplumun her kesiminde, her konuda başarı sağlamanın tek koşulu eğitimidir. Ekonomik kalkınmanın sağlanabilmesi için öncelikle eğitim faaliyetlerine önem verilmesi gerekmektedir. Özellikle anne, eş ve çalışan bireyler olarak, pek çok rolü üstlenen kadınların eğitilmesi, bilinçlendirilmesi amaç edinilmelidir (Kızılaslan ve Yamanoglu, 2010).

4. Sonuç ve Öneriler

Amasya ilinde dinamizmini koruyan göç olgusu incelenmiş ve Amasya'daki göç hareketlerinin iki yönlü olduğu gözlemlenmiştir. 2020 ADNKS verilerine göre 83.614.362 kişi olan ülke nüfusunun 648.338'in (%0,79' unu) Amasya nüfusuna kayıtlı olan bireyler oluşturmaktadır. Amasya nüfusuna kayıtlı olanların sadece %41'ini Amasya ikametüne kayıtlı olanlar oluştururken, geriye kalan %59'luk kısmı ise il dışında ikamet etmektedir. Amasya'dan sonra Türkiye genelinde yaşayan Amasyalı sayısı 179.813 kişi ile en çok İstanbul'da bulunmaktadır. Amasya sınırları dışında yaşayan nüfusun önemli bölümünü

Amasya doğumlu olup, ilerleyen süreç içerisinde göç edenler oluştururken, önemli bir kısmını ise çeşitli nedenlerle göç eden Amasya sınırları dışında doğan ancak Amasya nüfusuna kayıtlı olan nüfus oluşturmaktadır. Amasya il nüfusu azalırken, ülke genelindeki Amasya nüfusuna kayıtlı birey sayısı artmaktadır, il nüfusunun azalma nedeni il dışına yapılan göçlerdir. Göçle gidilen öncelikli şehir İstanbul, Ankara ve İzmir olup sanayisinin gelişmiş ve ulaşımının elverişli olduğu ticaret merkezlerine göçler yoğunlaşmıştır. İstihdam yetersizliği, büyük şehirlerin eğitim, sağlık hizmetleri ve diğer hizmetlere erişim olanaklarının fazla olması, altyapının gelişmiş olması, sosyo- kültürel etkinliklerin büyük şehirlerde fazla olması göç etme düşüncesini güçlendirmektedir.

Göçün cinsiyet oranları üzerinde önemli bir etki göstermediği görülmektedir. Amasya’da kadın ve erkek nüfus açısından dağılım Türkiye ortalamaları gibidir. Eğitim açısından bakıldığında Amasya’dan göç eden nüfusun eğitim düzeylerinde hem kadın hem de erkek olarak ilerleme kaydettiği söylenebilir.

Göçün kırsal nüfus üzerindeki etkisi incelendiğinde ise temel geçim kaynaklarının büyük bölümünü oluşturan tarım ve hayvancılık yaparak geçimini sağlayan çiftçi nüfusu Amasya’da her geçen yıl önemli ölçüde azalmıştır. 2007 yılında Köy nüfusunun kent nüfusuna oranı %38,9 iken 2020 yılına gelindiğinde bu oran %26,9’a gerilemiştir. Bu düşüşün nedenleri arasında kır nüfusunun özellikle genç nüfusun büyük bir kısmının tarım sektöründe çalışmak istememesidir. Tarımsal üretim için alınan kredilerin ödenmesindeki zorluk, üretilen ürünün maliyetinin fazla olması buna karşın ürün fiyatının düşük olması ve uygun pazar bulunamaması, aile işletmelerinde çalışma ve verilen emek karşısında herhangi bir kazanç elde edememek, sosyal güvencesiz çalışma koşulları, tarımsal üretimde meydana gelebilecek doğal risk faktörleri, toprak yetersizliği, arazinin parçalı ve miras ile bölünmüş olması vb birçok unsur kırdan kente göç sürecini hızlandıran aktörlerdendir.

Tarımsal üretim için gerekli olan girdilerin maliyetleri düşürülmeli ve üretilen ürünlerin pazarlanmasında aracılardan etkisinin kırılması sağlanmalı ve tarımsal kooperatiflerin ve birliklerin etkinliği artırılmalı, kooperatiflerin ve birliklerin ürünleri değer fiyatından pazarlanması sağlanmalıdır. Köylerde sosyal aktiviteler artırılmalı internet, sinema, çocuklar için park ve oyun alanları, gençler için ise spor alanları oluşturulmalı, yine kadın ve gençler için sanat ve el işleri kurs merkezleri açılmalı sonuç olarak nüfusun kırdan tutulması için köy daha cazip hale getirilmelidir, bununla birlikte kentlere yapılan göçler azalma eğilimi gösterecektir.

5. Kaynaklar

- Anonim, 2021. Amasya Valiliği. <http://www.amasya.gov.tr> (Erişim tarihi: 08.11.2021)
- Anonim, 2021a. <https://www.google.com/maps/place/Amasya> (Erişim tarihi: 08.11.2021)
- Anonim, 2021b. Orta Karadeniz Kalkınma Ajansı. <https://www.oka.org.tr> (Erişim tarihi: 08.11.2021)
- Anonim, 2022. Amasya Valiliği. <http://www.amasya.gov.tr/nufus> (Erişim Tarihi: 10.03.2022)
- Başkaya, Z. ve Gök, Y., 2013. Osmaneli İlçesinde Göç Hareketleri. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 17 (27), 105-128.
- FAO, 2018. Migration and rural development. <https://www.fao.org/policy-support/tools-and-publications/resources-details/en/c/1157723/>(Erişim Tarihi: 12.03.2022)
- Gürler, A.Z., Kızılaslan, N., Kızılaslan, H. ve Doğan, S., 2007. Rural-Urban Migration in Turkey and the Socio-Economic Characteristics of the Immigrants (Tokat Case), *Research Journal of Social Sciences*, 2, 60-71.
- Kızılaslan N., 1997. Tokat İli Merkez İlçede Tarımsal Kalkınma Kooperatiflerinde Katılımı Etkileyen Sosyo-Ekonomik Faktörler Üzerine Bir Araştırma, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Tarım Ekonomisi Ana Bilim Dalı, Basılmamış Doktora Tezi.

- Kızılaslan N., Gürler, A.Z ve Kızılaslan, H., 1996. Türkiye de Tarım Kredi Kooperatiflerinde Kooperatif Ortak İlişkilerinin Değerlendirilmesi Tokat İli Örneği. Türkiye 2.Tarım Ekonomisi Kongresi (Tam Metin Bildiri), 2(383-393).
- Kızılaslan N., Gürler, A.Z, Kızılaslan, H., 2007. An Analytical Approach to Sustainable Development in Turkey, Sustainable Development, 15, 254-266.
- Kızılaslan, N. and Kızılaslan, H., 2007. Gender Inequalities in the World and in Turkey, Journal of Applied Sciences Research, 3(10),1056-1061.
- Kızılaslan, N., 2007. Rural Woman in Agricultural Extension Training, Research Journal of Social Sciences, 2, 23-27.
- Kızılaslan, N., 2003. Kırdan Kente Göç Eğilimi: Tokat İli Erbaa İlçesi Örneği, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi, 20(2), 81-87.
- Kızılaslan N., 2013. Kırdan Kente Göç Olgusunda Kadının Rolü ve Göç Kararındaki Etkisinin Analizi (Tokat İli Örneği), Gaziosmanpaşa Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayınları No:75, Araştırma Serisi No:27, Tokat.
- Kızılaslan, N., Kızılaslan, H. ve Kurt, E., 2017. Kırdan Kente Göç Etmış Kadınların Kentten Yararlanma Düzeylerinin İncelenmesi: Tokat İli Merkez İlçe Örneği, International Balkan and Near Eastern Social Sciences Congress Series III. IBANESS Congress Series, Proceedins, p. 752-760, March 04-05, 2017 Edirne, Turkey.
- Kızılaslan, N. ve Yamanoglu, A., 2010. Kırsal Alanda Kadınların Tarımsal Üretime ve Aile İçi Kararlara Katılımı: Tokat İli Örneği, The Journal of International Social Research (Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi), Woman Studies (Special Issue), 3 (13), 154-167.
- Kızılaslan, N., Solmaz, E., 2021a. Kırdan Kente Göç Eden Ailelerin Kız Çocuklarına İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi (Tokat İli Merkez İlçe Araştırması). Gaziosmanpaşa Bilimsel Araştırma Dergisi, 10 (1), 95-111.
- Kızılaslan, N. ve Solmaz, E., 2021b. Kırdan Kente Göç Eden Ailelerin Kız Çocuklarına Yönelik Tutum ve Davranışları (Tokat İli Merkez İlçe Araştırması). Uluslararası Tarım ve Yaban Hayatı Bilimleri Dergisi, 7 (3), 465-476.
- Kızılaslan, N. ve Demigan, Z. 2021. Kadının Çalışmasına Yönelik Tutum ve Cinsiyet Rollerini (Çorum İli Merkez Köyler Örneği). Gaziosmanpaşa Bilimsel Araştırma Dergisi, 10 (3), 23-37.
- Özgür, M.E., 1994. Türkiye'deki İç Göçlerde Ankara İlinin Yeri. Ankara Üniversitesi Türkiye Coğrafyası Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi, S. 4, s. 63-76.
- Özür, N.K., 2016. Şehirleşme Sürecinde Olan Kasabalarda Nüfus Gelişimi ve Yaş Yapısı İlişkisi: Ilgaz (Çankırı). Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi, 20 (2), 409-435.
- TÜİK, 2011. Nüfus ve Konut Araştırması. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Nufus-ve-Konut-Arastirmasi-2011-15843> (Erişim tarihi: 08.03.2022)
- TÜİK, 2018. ADNKS Nüfus İstatistikleri. <https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=Nufus-ve-Demografi-109> (Erişim tarihi: 08.03.2022)
- TÜİK, 2020a. Adrese Dayalı Nüfus ve Göç Verileri. <https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=Nufus-ve-Demografi-109>(Erişim tarihi: 08.03.2022)
- TÜİK, 2020b. Genel Nüfus Sayım İstatistikleri. <https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=Nufus-ve-Demografi-109>(Erişim tarihi: 08.03.2022)
- Tosun, E., 2019. Türkiye'de Kırdan Kente Göçün Nedenleri ve Sonuçları, Celal Bayar Üniversitesi, https://www.researchgate.net/publication/335175737_Turkiye'de_Kirdan_Kent_Gocun_Nedenleri_ve_SonucLari (Erişim tarihi: 08.11.2021)
- Ünal, Ç., 2020. İzmir'in Göç Analizi. Doğu Coğrafya Dergisi 25(43), 195-208.